

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 8.4.2003
KOM(2003) 174 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN
TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET**

**om foranstaltninger, som skal træffes af medlemsstaterne for at sikre alle
unionsborgeres deltagelse i 2004-valget til Europa-Parlamentet i et udvidet EU**

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

**om foranstaltninger, som skal træffes af medlemsstaterne for at sikre alle
unionsborgeres deltagelse i 2004-valget til Europa-Parlamentet i et udvidet EU**

1. INDLEDNING

Med den vellykkede afslutning på tiltrædelsesforhandlingerne i december 2002 opfyldte EU sin forpligtelse til at få de ti tiltrædende stater, Den Tjekkiske Republik, Estland, Cypern, Letland, Litauen, Ungarn, Malta, Polen, Slovenien og Slovakiet, klar til at deltage i 2004-valget til Europa-Parlamentet som medlemmer¹. Valgene finder dermed sted i en union bestående af 25 medlemsstater.

Borgerne i det udvidede EU skal vælge deres repræsentanter til et nyt Europa-Parlament for valgperioden 2004-2009. Det nye parlament tæller 732 repræsentanter, svarende til det antal repræsentanter, der er tildelt i overensstemmelse med bestemmelserne i Protokol om udvidelsen af Den Europæiske Union i bilaget til Nice-traktaten².

Enhver unionsborger har valget og er valgbar ved valg til Europa-Parlamentet i den medlemsstat, hvor han/hun har bopæl, på samme betingelser som statsborgerne i denne stat³.

Valget og valgbarhed ved valg til Europa-Parlamentet er rettigheder, der er fastslået i artikel 19, stk. 2, i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, og som fik virkning med Rådets direktiv 93/109/EF⁴ om fastsættelse af de nærmere regler for valget og valgbarhed ved valg til Europa-Parlamentet for unionsborgere, der har bopæl i en medlemsstat, hvor de ikke er statsborgere (i det følgende benævnt "direktivet")⁵.

¹ Punkt 7 i formandsskabets konklusioner fra Det Europæiske Råds møde i København, den 12.-13. december 2002, nr. 400/02.

² Se artikel 2 i protokollen, hvorefter det samlede antal skal svare til det antal repræsentanter, der er anført i artikel 190, stk. 2, i EF-traktaten, hvortil kommer det antal, der følger af tiltrædelsestraktaterne, under hensyntagen til en forholdsmæssig korrigering, således at det samlede antal kommer så tæt på 732 som muligt.

³ Artikel 39, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (EFT C 364 af 18.12.2000, s. 1).

⁴ EFT L 329 af 30.12.1993, s. 34.

⁵ Direktivet omhandler kun retten til at stemme i bopælslandet for den kandidatliste, der gælder for det pågældende land. Nogle medlemsstater har givet de af deres statsborgere, der bor i en anden medlemsstat, ret til at stemme for lister i hjemlandet. En sådan ret reguleres udelukkende af national lovgivning i hjemlandet, jf. direktivets artikel 1, stk. 2.

2. FORMÅLET MED DENNE MEDDELELSE

Efter tiltrædelsen bliver nye borgere berørt af valgretten og valgbarheden ved valg til Europa-Parlamentet. Det kan være statsborgere i de nuværende 15 medlemsstater, som bor i en af de ti tiltrædende stater, eller det kan være statsborgere i de ti tiltrædende stater, der bor i en af de nuværende 15 medlemsstater eller en tiltrædende stat. Disse borgeres pågældende politiske rettigheder er grundlæggende rettigheder, som anerkendes i chartret om grundlæggende rettigheder⁶ og skal overholdes allerede ved det første valg, der finder sted efter udvidelsen.

Den officielle dato for tiltrædelsen er fastsat til den 1. maj 2004, mens valget til Europa-Parlamentet er fastsat til den 10.-13. juni 2004. Den stramme tidsplan betyder, at den praktiske forberedelse forud for valget allerede skal påbegyndes inden den officielle tiltrædelse.

Kommissionen ønsker at understrege, hvor vigtigt det er, at direktivet såvel retligt som i praksis er fuldstændigt gennemført for så vidt angår 2004-valget til Europa-Parlamentet. Formålet med meddelelsen er at sætte skub i gennemførelsesforløbet i de tiltrædende stater og samtlige borgeres optagelse på valglisterne såvel i de nuværende medlemsstater som i de tiltrædende stater.

3. RETLIGE RAMMER FOR DELTAGELSE I VALG TIL EUROPA-PARLAMENTET

De nærmere bestemmelser for udøvelse af valgretten og valgbarheden ved valg til Europa-Parlamentet blev fastsat i 1994 ved ovennævnte direktiv. Samtlige medlemsstater har gennemført direktivet i national lovgivning, alt i alt på tilfredsstillende vis⁷.

Ved tiltrædelsen af EU forventes de tiltrædende stater at overtage og gennemføre "regelværket"⁸. De forpligter sig således til at gennemføre direktivet i national lovgivning fra og med tiltrædelsen. Ingen af de tiltrædende stater har anmodet om overgangsordninger eller undtagelser for så vidt angår dette direktiv⁹.

Bilag 1 indeholder en status over gennemførelsen. Det fremgår, at til dato har tre tiltrædende stater, nemlig Den Tjekkiske Republik, Estland og Slovenien, vedtaget nationale gennemførelsesbestemmelser for direktivet.

Kommissionen opfordrer kraftigt samtlige tiltrædende stater til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at fuldføre gennemførelsen og således skabe et solidt retsgrundlag for arrangementerne vedrørende 2004-valget. Kommissionen følger forløbet som led i overvågningen, og den har nyligt gjort de tiltrædende stater opmærksom på deres forpligtelser i forbindelse med valget.

⁶ EFT C 364 af 18.12.2000, s. 1.

⁷ KOM(2000) 843 endelig af 18.12.2000: Meddelelse fra Kommissionen om anvendelsen af direktiv 93/109/EF ved valget til Europa-Parlamentet i juni 1999.

⁸ Dette bliver bindende med tiltrædelsestraktatens undertegnelse den 16. april 2003.

⁹ Direktivet henhører under kapitel 2 i EU-regelværket, og forhandlingerne om dette kapitel er afsluttet med samtlige tiltrædende stater.

Direktivet indeholder krav til valgprocedurer for unionsborgere, der ikke er nationale statsborgere. Medlemsstaterne og de tiltrædende stater skal sikre, at der træffes foranstaltninger for at:

- (1) identificere personer, der ikke er statsborgere, og som har valgret og er valgbare (artikel 3)
- (2) underrette dem om deres rettigheder (artikel 12)
- (3) modtage tilkendegivelser om ønske om at udøve valgret (artikel 8)
- (4) optage stemmeberettigede på valglister/modtage anmeldelse som kandidat (artikel 9 og 10)
- (5) underrette de pågældende om, hvorvidt anmodningen om optagelse på valglisten eller kandidatlisten er imødekommet (artikel 11)
- (6) udveksle oplysninger med andre stater for at hindre dobbelt stemmeafgivelse (artikel 13).

Ud over den retlige gennemførelse er det vigtigt, at medlemsstaterne og de tiltrædende stater i praksis træffer foranstaltninger for at anvende direktivets bestemmelser korrekt i forbindelse med 2004-valget. Det er afgørende, at planlægningen sker tidligt på grund af den stramme tidsplan. Som nævnt oven for skal staterne gennemføre de praktiske arrangementer allerede før den officielle tiltrædelsesdato for at kunne sikre, at unionsborgere, der ikke er nationale statsborgere, kan deltage på valgdagen.

4. NYE EF-VÆLGERE OG EF-KANDIDATER VED 2004-VALGET

Direktivet definerer en "EF-vælger" som enhver unionsborger med valgret til Europa-Parlamentet i bopælslandet. En "EF-valgbar" (i det følgende benævnt en "EF-kandidat") defineres som enhver unionsborger, der er valgbar til Europa-Parlamentet i bopælslandet.

Kriterierne for, hvorvidt en person er EF-vælger eller EF-kandidat, er i henhold til direktivets artikel 3, at han/hun på skæringsdatoen:

- (1) er unionsborger i henhold til EF-traktatens artikel 17, stk. 1
- (2) uden at være statsborger i bopælslandet i øvrigt opfylder de betingelser for valgret, der i henhold til dette lands lovgivning kræves opfyldt af landets egne statsborgere.

Det afgørende kriterium for at falde ind under direktivet er således, at en person er unionsborger. Efter EF-traktatens artikel 17, stk. 1, har enhver, der er statsborger i en medlemsstat, unionsborgerskab. I tiltrædelsessammenhæng betyder dette, at statsborgere i de tiltrædende stater officielt bliver unionsborgere blot ved tiltrædelsestraktaternes ikrafttræden, når de tiltrædende stater bliver medlemsstater.

Det andet kriterium er, at personen bor i en medlemsstat, der ikke er hans/hendes hjemland. Direktivet definerer ikke bopælsbetingelserne, men kræver ligebehandling i forhold til bopælslandets statsborgere, dvs. hvis bopælslandets statsborgere for at have valgt og være valgbare skal have haft bopæl inden for landets valgområde i et bestemt tidsrum, anses EF-vælgere for at opfylde denne betingelse, når de har haft bopæl i et tilsvarende tidsrum i andre medlemsstater.

Herudover reguleres betingelserne for udøvelse af stemmeret og valgbarhed for så vidt angår unionsborgere, der ikke er statsborgere, af de enkelte medlemsstaters nationale valglove. Betingelserne skal dog være de samme, som dem der gælder egne statsborgere. Betingelserne skal være opfyldt på skæringsdatoen, som fastlægges i overensstemmelse med bopælslandets lovgivning.

Disse kriterier medfører i en tiltrædelsessituation tre nye grupper af EF-vælgere og EF-kandidater:

- (1) nuværende unionsborgere (statsborgere i de nuværende 15 medlemsstater) med bopæl i de ti tiltrædende stater
- (2) statsborgere i de ti tiltrædende stater med bopæl i de nuværende 15 medlemsstater
- (3) statsborgere i de ti tiltrædende stater med bopæl i andre tiltrædende stater.

Tabellen i bilag 2 viser antal nye EF-vælgere og EF-kandidater pr. stat. Optællingen viser, at der i alt vil blive tale om **næsten 1 million nye borgere med valgt og valgbarhed i deres bopælsland** i forbindelse med 2004-valget til Europa-Parlamentet.

5. UNDERRETNING AF DE NYE EF-VÆLGERE OG EF-KANDIDATER OM DERES RETTIGHEDER

2004-valget bliver en ny situation for de næsten 1 million europæere, der opnår valgt og valgbarhed i deres bopælsland. Det kræver klart en vis oplysningsindsats, hvis de nye rettigheder - i kraft af unionsborgerskabet - skal udøves, da rettighederne ikke er særlig velkendte for borgerne, og selve udøvelsen af dem i bopælslandet sågar også kan være ukendt. Endvidere kan de pågældende procedurer meget vel være helt forskellige fra procedurerne i hjemlandet.

I henhold til artikel 12 i direktivet skal bopælslandet i tilstrækkelig god tid på behørig vis underrette EF-vælgere og EF-valgbare om de betingelser og bestemmelser, der gælder for udøvelse af valgt og valgbarhed i det pågældende land.

En fuldstændig opfyldelse af kravene i direktivets artikel 12 er derfor af afgørende betydning. Kommissionen mener, at staterne specifikt bør underrette de nye EF-vælgere om detaljerne i de arrangementer og betingelser, der gælder for udøvelsen af deres valgt. Det betyder, at en stat ikke kan opfylde sine forpligtelser efter artikel 12 ved blot at tilvejebringe de oplysninger, som de sædvanligvis tilvejebringer for egne statsborgere. Oplysningerne skal skræddersyes til EF-vælgernes specifikke oplysningsbehov.

Kommissionen opfordrer samtlige medlemsstater og tiltrædende stater, som endnu ikke måtte have gjort dette, til at bruge et system med personlige breve, der udsendes med post til EF-vælgere med bopæl på deres områder. Staterne kan også udnytte borgernes kontakt med lokale eller nationale myndigheder som lejlighed til at give hensigtsmæssig oplysning. Så vidt muligt bør staterne gøre det muligt for borgerne at lade sig optage på valglisten bare ved at udfylde en formular og returnere den med posten¹⁰.

6. OPTAGELSE PÅ VALGLISTEN

I henhold til direktivets artikel 8 kan EF-vælgere udøve deres valgret i bopælslandet, hvis de har tilkendegivet ønske herom. En udtrykkelig tilkendegivelse er også nødvendig, fordi ingen må afgive stemme mere end én gang ved hvert valg til Europa-Parlamentet, og EF-vælgeren må vælge, om han/hun vil stemme i hjemlandet¹¹ eller i bopælslandet.

I de fleste tilfælde udtrykkes ønsket om at stemme i praksis ved at ansøge om optagelse på valglisten i bopælslandet. Følgende tabel viser sidste frist for EF-vælgere med bopæl i medlemsstaterne og i de tiltrædende stater for at ansøge om optagelse på valglisten med henblik på 2004-valget til Europa-Parlamentet.

¹⁰ KOM(2000) 843 endelig af 18.12.2000.

¹¹ Det er op til medlemsstaterne, hvorvidt de vil tillade deres statsborgere med bopæl i andre medlemsstater at stemme for lister i hjemlandet. Dette reguleres udelukkende af national lovgivning i hjemlandet, jf. direktivets artikel 1, stk. 2.

Frister for unionsborgere, der ikke er statsborgere, for ansøgning om optagelse på valglisten med henblik på valg til Europa-Parlamentet i juni 2004

Sidste dag for ansøgning om optagelse¹²	Medlemsstat - Tiltrædende stat¹³
31. december 2003	Frankrig
15. februar 2004	Ungarn
29. februar 2004	Grækenland, Luxembourg
15. marts 2004	Italien
22. marts 2004	Finland
30. marts 2004	Østrig
31. marts 2004	Malta
1. april 2004	Belgien
2. april 2004	Cypern
7. april 2004	Det Forenede Kongerige
10. april 2004	Portugal, Slovenien
11. april 2004	Polen
28. april 2004	Nederlandene
29. april 2004	Danmark
30. april 2004	Den Slovakiske Republik
1. maj 2004	Tiltrædelsesdato
2. maj 2004	Den Tjekkiske Republik
3. maj 2004	Spanien
14. maj 2004	Sverige, Estland
23. maj 2004	Tyskland
26. maj 2004	Irland
10.-13. juni 2004	Valgdage for valg til Europa-Parlamentet

Tabellen viser, at **ansøgningsfristen ligger før den officielle tiltrædelsesdato, dvs. den 1. maj 2004, for i hvert fald 17 medlemsstater/tiltrædende stater**. Fristerne i Den Tjekkiske Republik og Spanien ligger også så tæt på tiltrædelsesdatoen, at det ikke er realistisk at tro, at nye EF-vælgere kan nå at ansøge om optagelse på de få dage.

Kommissionen opfordrer kraftigt de respektive medlemsstater og tiltrædende stater til at træffe specifikke foranstaltninger for at sikre, at samtlige EF-vælgere, herunder dem, der bliver unionsborgere den 1. maj 2004, bliver i stand til at kunne ansøge om optagelse på valglisten endog inden den officielle tiltrædelse.

Dette er på linje med direktivets artikel 9, hvorefter medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til, at de EF-vælgere, der har tilkendegivet ønske herom, kan blive optaget på valglisten i tilstrækkelig god tid inden selve valget.

Sluttelig skal staterne underrette de pågældende personer om, hvorvidt anmodningen om optagelse på valglisten er imødekommet. Personer, der har fået afslag på anmodning om optagelse på valglisten, har samme klageadgang, som vælgere med

¹² Fristerne er anslået på grundlag af oplysninger fra staterne. Da valgdatoen endnu ikke var kendt, blev den 10. juni brugt som udgangspunkt i udregningen.

¹³ Oplysningerne for Letland og Litauen var ikke tilgængelige.

statsborgerskab i bopælslandet har i tilsvarende tilfælde i henhold til landets lovgivning (jf. artikel 11 i direktivet).

7. UDVEKSLING AF OPLYSNINGER FOR AT HINDRE DOBBELT STEMMEAFGIVNING

Direktivets artikel 13 bestemmer, at medlemsstaterne udveksler de oplysninger, der er nødvendige for at gennemføre forbuddet mod dobbelt stemmeafgivning. Med henblik herpå sender bopælslandet i passende tid inden selve valget oplysninger om andre statsborgere, som er optaget på valglisten, eller som har anmeldt deres kandidatur, til disses hjemland. Hjemlandet træffer i henhold til sin nationale lovgivning de nødvendige foranstaltninger for at hindre, at dets statsborgere afgiver stemme to gange eller opstiller to steder.

Kommissionen mener, at de tiltrædende lande bør deltage i systemet for udveksling af oplysninger for 2004-valget, og at udvekslingen også skal omfatte de nye EF-vælgere.

8. KONKLUSIONER

I fuld anerkendelse af det forhold, at valgprocedurer, herunder tidsplaner og vilkår for optagelse på valglisterne, henhører under medlemsstaternes og de tiltrædende staters kompetence, mener Kommissionen det dog berettiget at gøre medlemsstaterne og de tiltrædende stater opmærksom på, hvor vigtigt det er at sikre de grundlæggende rettigheder for alle unionsborgeres politiske deltagelse i 2004-valget til Europa-Parlamentet. Dette er væsentligt for, at det fælles udvidelsesprojekt også bliver meningsfuldt for borgerne i hele EU.

Kommissionen henstiller derfor til, at:

- de tiltrædende stater, som ikke endnu har gjort det, øjeblikkeligt gennemfører direktiv 93/109/EF i national lovgivning for at skabe et retsgrundlag for unionsborgernes valgret og valgbarhed ved 2004-valget til Europa-Parlamentet
- de nuværende 15 medlemsstater træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at statsborgere fra de tiltrædende stater med bopæl på deres områder bliver optaget på valglisterne for 2004-valget til Europa-Parlamentet i god tid, inden valget finder sted
- de tiltrædende stater træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at unionsborgere med bopæl på deres områder bliver optaget på valglisterne for 2004-valget til Europa-Parlamentet i god tid, inden valget finder sted
- de tiltrædende stater træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at statsborgere fra de øvrige tiltrædende stater med bopæl på deres områder bliver optaget på valglisterne for 2004-valget til Europa-Parlamentet i god tid, inden valget finder sted.

Kommissionen vil følge situationen nøje. Endvidere agter Kommissionen ved udgangen af 2003 at indkalde til et møde blandt repræsentanter for medlemsstaterne og de tiltrædende stater for at udveksle oplysninger om de praktiske arrangementer, der er indført.

**Direktivets gennemførelse i de tiltrædende stater
Status pr. 6. marts 2003**

Land	Direktiv 93/109/EF
Den Tjekkiske Republik	Direktivet er gennemført ved lov om valg til Europa-Parlamentet, vedtaget den 19. februar 2003.
Estland	Direktivet er gennemført ved lov om valg til Europa-Parlamentet, vedtaget den 18. december 2002.
Cypern	Udkast til lovforslag, endnu ikke vedtaget.
Letland	Udkast til lov om valg til Europa-Parlamentet, endnu ikke vedtaget.
Litauen	Udkast til lov under udarbejdelse, endnu ikke vedtaget.
Ungarn	Lovgivning under udarbejdelse i Indenrigsministeriet, endnu ikke vedtaget.
Malta	Udkast til lov under udarbejdelse, endnu ikke vedtaget.
Polen	Udkast til lov om valg til Europa-Parlamentet, endnu ikke vedtaget.
Slovenien	Direktivet er gennemført ved lov om valg af slovenske repræsentanter til Europa-Parlamentet, vedtaget den 25. oktober 2002.
Slovakiet	Udkast til lov om valg til Europa-Parlamentet, endnu ikke vedtaget.

EF-vælgere omfattet af direktiv 93/109/EF ved 2004-valget

Unionsborgere, der ikke er statsborgere, og statsborgere i de tiltrædende stater (i den stemmeberettigede alder) med bopæl i medlemsstaterne og i de tiltrædende stater¹⁴

Land	Statsborgere	Unionsborgere, der ikke er statsborgere	Ikke-nationale statsborgere fra de tiltrædende stater	EF-vælgere i alt
Tyskland	61 432 000	1 617 000	412 000	2 029 000
Frankrig	41 812 000	1 004 000	53 000	1 057 000
Det Forenede Kongerige	42 870 000	790 000	62 700	852 700
Belgien	7 387 000	456 000	8 000	464 000
Nederlandene	11 612 000	194 000	9 100	203 100
Sverige	6 566 000	143 000	23 000	166 000
Spanien	31 365 000	133 000	8 500	141 500
Luxembourg	210 000	108 000	8 000	116 000
Østrig	5 796 000	95 000	150 000	245 000
Irland	2 659 000	76 000	1 000	77 000
Italien	46 552 000	56 000	35 500	91 500
Danmark	4 000 000	48 000	8 300	56 300
Portugal	7 751 000	26 000	500	26 500
Grækenland	8 244 000	16 000	7 500	23 500
Finland	3 960 000	9 000	12 600	21 600
Den Tjekkiske Republik	8 228 000	17 200	63 000	80 200
Estland	1 152 000	1 600	20 000	21 600
Cypern	576 000	13 000	2 000	15 000
Letland	1 920 000	700	2 000	2 700
Litauen	2 728 000	600	2 000	2 600
Malta	312 000	1 000	100	1 100
Ungarn	8 070 000	9 400	5 500	14 900
Polen	30 794 000	20 000	2 000	22 000
Slovenien	1 606 000	1 200	300	1 500
Slovakiet	4 316 000	1 500	2 000	3 500
I alt	337 922 000	4 837 200	898 600	5 735 800

Grå rubrikker = nye EF-vælgere ved 2004-valget, i alt 964 800

¹⁴ Løseligt anslåede tal for at give et overordnet billede af nye EF-vælgere. Tallene er baseret på Eurostats befolkningsstatistikker, men fra forskellige år, fra forskellige former for indsamling af befolkningsdata (f.eks. skøn baseret på samlet befolkning/aktiv befolkning osv.).